

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 19.10.1995
COM(95) 479 def.

95/0253 (ACC)
95/0254 (COD)

**Voorstel voor een
VERORDENING (EG) VAN DE RAAD
tot wijziging van de bijlage bij Verordening (EEG) nr. 3911/92 van de Raad
van 9 december 1992 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen**

**Voorstel voor een
RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD
tot wijziging van de bijlage bij Richtlijn 93/7/EEG van de Raad van
15 maart 1993
betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze
buiten het grondgebied van een Lid-Staat zijn gebracht**

(door de Commissie ingediend)

TOELICHTING

I. Inleiding

A. Doel van de verordening en de richtlijn

Met het oog op de verwezenlijking van de doelstelling bedoeld in artikel 7A van het EG-Verdrag, te weten een ruimte zonder binnengrenzen waarin met name het vrije verkeer van goederen is gewaarborgd, heeft de Gemeenschap twee begeleidende maatregelen betreffende cultuurgoederen getroffen die zijn vervat in:

- Verordening (EEG) nr. 3911/92 van de Raad van 9 december 1992 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen¹; en
- Richtlijn nr. 93/7/EEG van de Raad van 15 maart 1993 betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een Lid-Staat zijn gebracht².

Deze twee besluiten hebben tot doel aan de bescherming waarin iedere Lid-Staat met het oog op de bescherming van zijn nationaal bezit gerechtigd is te voorzien op grond en binnen de grenzen van artikel 36 van het EG-Verdrag, een bijkomende bescherming op communautair niveau toe te voegen. Het toepassingsgebied van die bijkomende bescherming is gemeenschappelijk vastgesteld en omvat de cultuurgoederen omschreven in de identieke bijlagen van de Verordening en de Richtlijn, ten einde een cultuurgoed ongeacht de Lid-Staat waar het zich bevindt, dezelfde bescherming te kunnen waarborgen. In hoofdzaak gaat het erom dat:

- voor de uitvoer van een tot één van de categorieën van de bijlage behorend cultuurgoed de overlegging van de in de Verordening bedoelde uitvoervergunning is vereist, ongeacht de Lid-Staat waar het goed voor de uitvoer wordt aangeboden en ongeacht de Lid-Staat van herkomst van het goed;
- een tot één van de categorieën van de bijlage behorend cultuurgoed (dat op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een Lid-Staat is gebracht en door die Lid-Staat als "nationaal bezit" is aangemerkt) overeenkomstig de bij de Richtlijn vastgestelde procedure moet worden teruggegeven ongeacht de Lid-Staat waar het goed wordt teruggevonden.

1 PB nr. L 395 van 31.12.1992, blz. 1.

2 PB nr. L 74 van 27.3.1993, blz. 74.

Met andere woorden een tot één van de categorieën van de bijlage behorend cultuurgood moet, wat de uitvoer en de teruggave ervan betreft, in de gehele Gemeenschap op dezelfde wijze worden behandeld en beschermd.

B. Het probleem betreffende aquarellen, pasteltekeningen en gouaches

Het raadgevend comité voor cultuurgoederen dat werd ingesteld om de Commissie bijstand te verlenen met betrekking tot de toepassing van de Verordening in het algemeen (artikel 8) en het onderzoeken van alle vraagstukken betreffende de toepassing van de bijlage van de Richtlijn (artikel 17), heeft geconstateerd dat bedoelde identieke behandeling door de huidige tekst van de bijlage niet wordt gewaarborgd voor aquarellen, pasteltekeningen en gouaches. Behandelingsverschillen zijn het gevolg van het onderling uiteenlopen van de verschillende taalversies van de bijlage naar aanleiding van de uiteenlopende kunsttradities van de Lid-Staten.

Dit onderling uiteenlopen van de taalversies wordt uitvoerig toegelicht in punt II van de toelichting.

Aangezien de geconstateerde behandelingsverschillen strijdig zijn met het doel van de Verordening en de Richtlijn alsook met de in het kader van het raadgevend comité bevestigde wens van de Lid-Staten, is het wenselijk in de bijlage de wijzigingen aan te brengen die nodig zijn om een identieke behandeling van aquarellen, pasteltekeningen en gouaches in de zin van de Verordening en de Richtlijn te garanderen.

C. Strekking van en tijdschema voor bedoelde wijziging

Zowel de Verordening als de Richtlijn voorziet in een driejaarlijks onderzoek door de Raad naar hun doeltreffendheid, en in de mogelijkheid dat de Raad op grond van dat onderzoek en op voorstel van de Commissie noodzakelijke aanpassingen aanbrengt. Zowel de Verordening als de Richtlijn bevat de bepaling dat de Raad in ieder geval om de drie jaar, op voorstel van de Commissie, de in de bijlage genoemde bedragen onderzoekt en, in voorkomend geval, herziet.

Dit dubbel driejaarlijks onderzoek zal voor de eerste keer in de loop van 1996 plaatshebben.

Voor het oplossen van de moeilijkheid in verband met aquarellen, pasteltekeningen en gouaches kan niet op dat driejaarlijks onderzoek worden gewacht. Het onderling uiteenlopen van de verschillende taalversies is namelijk strijdig met het doel van de Verordening en de Richtlijn en moet dus zo spoedig mogelijk ongedaan worden gemaakt.

Dit voorstel beperkt zich dan ook tot de specifieke wijzigingen die voorzien in een oplossing voor het probleem betreffende aquarellen, pasteltekeningen en gouaches. De gekozen oplossing moet bovendien het evenwichtig karakter van de in 1992 door de Raad vastgestelde bijlage zoveel mogelijk onverlet laten.

Alle andere mogelijke verbeteringen van de door de Verordening en de Richtlijn tot stand gekomen regelingen of wijzigingen van de bijlage zullen in het kader van de driejaarlijkse beoordeling in overweging worden genomen.

II. Aquarellen, pasteltekeningen en gouaches

A. Betrokken categorieën cultuurgoederen

Het raadgevend comité voor cultuurgoederen heeft zoals hoger vermeld vastgesteld dat de Lid-Staten op verschillende wijze te werk gaan bij het onderbrengen van aquarellen, pasteltekeningen en gouaches in een categorie van de bijlage die Verordening (EEG) nr. 3911/92 van de Raad en Richtlijn nr. 93/7/EEG van de Raad gemeen hebben. Sommige Lid-Staten zijn van oordeel dat ze in categorie 3 moeten worden ondergebracht, aangezien het duidelijk gaat om schilderijen, of althans niet om tekeningen, terwijl andere Lid-Staten met een lichtjes verschillende kunsttraditie ze altijd beschouwd hebben als tekeningen en daarom van oordeel zijn dat zij zeker in categorie 4 thuishoren. De financiële waardedrempel voor afbeeldingen en schilderijen van categorie 3 is echter 150.000 ecu, terwijl die voor tekeningen van categorie 4 slechts 15.000 ecu is. Het ligt dus voor de hand dat ernstige distorties kunnen ontstaan indien niet alle Lid-Staten dezelfde cultuurgoederen op dezelfde wijze behandelen.

- Categorie 3 heeft betrekking op "afbeeldingen en schilderijen die geheel met de hand zijn vervaardigd, ongeacht op welke ondergrond en van welke materialen", terwijl
- Categorie 4 heeft betrekking op "mozaïeken ... en tekeningen die geheel met de hand zijn vervaardigd, ongeacht op welke ondergrond en van welke materialen".

Voor de terminologie van de bijlage is min of meer uitgegaan van die van de gecombineerde nomenclatuur.

B. Taalkundige analyse

Een analyse van de terminologie van de nomenclatuur (post 9701) helpt ons in dit geval niet veel vooruit, want de per definitie zelfde algemene goederencategorie wordt in de verschillende taalversies op vrij verschillende wijze omschreven. Ter illustratie worden hierbij alleen de Engelse, Franse en Duitse versies vermeld.

- Het Engels luidt: "Paintings (schilderijen), drawings (tekeningen) and pastels (pastellen)".
- Het Frans luidt: "Les tableaux (afbeeldingen), les peintures (schilderijen) ou les dessins (tekeningen)".
- Het Duits luidt: "Gemälde [schilderijen] (Z.B.[bijvoorbeeld] Ölgemälde [olieverfschilderijen], Aquarelle, Pastelle) und Zeichnungen [tekeningen]".

Het ligt voor de hand dat deze versies geen woordelijke equivalenten zijn. Dit is voor het toepassen van de tarieven van geen speciaal belang, omdat alle genoemde goederen op dezelfde wijze worden behandeld en er alleen een onderscheid dient te worden gemaakt tussen de "volledig met de hand vervaardigde" en de "andere".

Het zou op grond van de Duitse tekst niet mogelijk zijn aquarellen bij de tekeningen in te delen. Het zou op grond van zowel de Engelse als de Duitse tekst niet mogelijk zijn pastellen bij de tekeningen in te delen. Op grond van de Engelse tekst vormen zij een afzonderlijke categorie en op grond van de Duitse tekst zijn het schilderijen.

De bijlage bij de Verordening stemt evenwel zowel in het Engels als in het Duits niet overeen met de gecombineerde nomenclatuur, aangezien voor de bijlage in beide talen categorie 3 afbeeldingen en schilderijen (pictures and paintings - Bilder und Gemälde), en categorie 4 tekeningen (drawings - Zeichnungen) omvat. Dit gebrek aan overeenstemming zou wel eens het gevolg van een vergissing kunnen zijn waarbij rechtstreeks uit een Franse originele tekst werd vertaald zonder het reeds bestaande equivalent in de gecombineerde nomenclatuur erop na te slaan. Dat heeft evenwel de situatie niet wezenlijk beïnvloed.

C. Analyse van de categorieën

Aangezien de term "pictures/tableaux/Bilder" zowel op schilderijen als op tekeningen betrekking kan hebben, is het normaal dat alles wat geen "drawing/dessin/Zeichnung" van categorie 4 is, in categorie 3 wordt ondergebracht. Wat is echter een tekening? Er lijken daarover tenminste twee duidelijk te onderscheiden en onderling onverenigbare denkwijzen te bestaan.

Velen beschouwen kunstwerken waarvoor waterverf, gouache (plakkaatverf) en pastel (kleurkrijt) is gebruikt als tekenwerk. In dat geval is de waardedrempel van 15.000 ecu van toepassing. Deze zienswijze lijkt zeker te overwegen in Frankrijk, België, Griekenland en Nederland. Zij houdt waarschijnlijk meer verband met de aard van de gebruikte materialen dan met de techniek. Bij gebruik van elk van deze pigmenten is van het bindmiddel of de drager na de verdamping ervan niets meer aanwezig, zodat in hoofdzaak een droog poeder overblijft, zoals bij kunstwerken gemaakt met de algemeen erkende eigenlijke tekenmaterialen, te weten inkt, potlood, houtskool of krijt. In één woordenboek wordt zelfs opgemerkt dat "aquarellen en gouaches gewoonlijk bij de tekeningen worden ingedeeld".

De andere denkwijze lijkt voor het onderscheid meer uit te gaan van de toepassingstechniek. Tekenen heeft als belangrijkste element het gebruik van de lijn en met "trekken" aangegeven vlakken. Schilderen wordt daarvan onderscheiden als het aanbrengen van verf (zelfs indien het zwart of wit is) in lagen op bijna het gehele oppervlak. Op de grens tussen beide zou werk met pastels (en kleurpotloden?) kunnen worden geplaatst, omdat het resultaat een volledig met het middel bedekt oppervlak is dat daarom in bepaalde opzichten op een schilderij lijkt. Dit is waarschijnlijk de reden waarom in de Engelse nomenclatuurtekst pastellen zowel van tekeningen als van schilderijen worden onderscheiden, en in de Duitse tekst pastellen duidelijk bij de schilderijen worden ingedeeld. Volgens deze denkwijze zijn dus aquarellen en gouaches (en misschien pastellen) schilderijen en is derhalve de waardedrempel van 150.000 ecu toepasselijk. Deze zienswijze overweegt met name in het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Duitsland.

Uit deze beknopte situatieschets kan worden opgemaakt dat het waarschijnlijk niet mogelijk zal zijn onder deskundigen ooit te komen tot een "logische", algemeen aanvaardbare definitie van tekening die aquarellen, pasteltekeningen en gouaches hetzij omvat hetzij uitsluit en waarbij alle tradities zich kunnen aansluiten.

D. De oplossing

Het elementair verschil in de behandeling van aquarellen, gouaches en pasteltekeningen door de verschillende Lid-Statens naar aanleiding van uiteenlopende maar niettemin op valabele artistieke redenen gebaseerde interpretaties van de tekst, moet vóór het eerste driejaarlijks verslag (zie punt C) worden weggewerkt.

Aangezien de regeling slechts twee jaar geleden in werking is getreden, is het volgens de Commissie nog niet het geschikte ogenblik voor een algemeen onderzoek van de financiële waardedrempels, en zelfs niet wenselijk de wijziging van één of verschillende waardedrempels dan wel het invoeren van een nieuwe categorie voor te stellen. In dit geval is er evenwel geen alternatief. De aan te brengen wijziging dient zich derhalve strikt te beperken tot het voor het oplossen van onderhavig probleem noodzakelijke minimum.

Bij het beslechten van de vraag in welke categorie aquarellen, gouaches en pasteltekeningen moeten worden ondergebracht, dient vooral rekening te worden gehouden met de praktische gevolgen. De Commissie werd erop gewezen dat aquarellen, gouaches en pasteltekeningen op veilingen zelden het prijsniveau halen van olieverf- en temperaschilderijen (het gaat hier natuurlijk om schilderijen die minstens 50 jaar oud zijn). De prijzen die door aquarellen, gouaches en pasteltekeningen worden gehaald, lijken dichterbij die voor tekeningen te komen maar liggen gewoonlijk toch iets hoger. Indien zij als schilderijen in categorie 3 zouden worden ingedeeld, zou voor nagenoeg geen enkele ooit een communautaire uitvoervergunning nodig zijn. Op het eerste gezicht lijkt het daarom verkieslijk ze als tekeningen in categorie 4 onder te brengen, maar dat zou voor een aantal Lid-Staten onaanvaardbaar zijn omdat het administratief werk in aanzienlijke mate zou toenemen voor het afgeven van een veel groter aantal vergunningen dan zij nu afgeven, en voor werken die huns inziens nooit van grote culturele betekenis zouden kunnen zijn.

De beste oplossing is dus het creëren van een nieuwe afzonderlijke categorie voor uitsluitend aquarellen, gouaches en pasteltekeningen met een passende waardedrempel. Het spreekt vanzelf dat hoe hoger de waardedrempel hoe moeilijker het zal zijn om te verkrijgen dat de Lid-Staten ermee instemmen en hoe lager de waardedrempel hoe meer administratief werk er zal bijkomen om vergunningen af te geven voor werken die niet van echt grote artistieke betekenis zijn. Als gevolg van de gesprekken met de Lid-Staten in het kader van het raadgevend comité meent de Commissie te weten dat de nieuwe waardedrempel tussen 15.000 en 150.000 ecu moet liggen om - zij het met tegenzin als een compromis - te worden aanvaard. Uitgaande daarvan stelt de Commissie voor de nieuwe categorie een waardedrempel van 30.000 ecu voor.

**Voorstel voor een
VERORDENING (EG) VAN DE RAAD**95/0253 (ACC)
**tot wijziging van de bijlage bij Verordening (EEG) nr. 3911/92 van de Raad
van 9 december 1992 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen**

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, inzonderheid op artikel 113,

Gezien het voorstel van de Commissie¹,

Gezien het advies van het Europees Parlement²,

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité³

Overwegende dat in overeenstemming met de verschillende kunsttradities binnen de Gemeenschap aquarellen, gouaches en pasteltekeningen op uiteenlopende wijze hetzij als schilderijen hetzij als tekeningen worden beschouwd; dat categorie 4 van de bijlage bij Verordening 3911/92 van de Raad betreffende de uitvoer van cultuurgoederen⁴ tekeningen die geheel met de hand zijn vervaardigd, ongeacht op welke ondergrond en van welke materialen, en categorie 3 afbeeldingen en schilderijen die geheel met de hand zijn vervaardigd, ongeacht op welke ondergrond en van welke materialen omvat; dat de op deze twee categorieën toepasselijke waardedrempels verschillend zijn; dat deze situatie binnen de eengemaakte markt zou kunnen leiden tot ernstige verschillen in de behandeling van aquarellen, gouaches en pasteltekeningen naargelang van de Lid-Staat waar zij zich bevinden; dat het voor de toepassing van de Verordening nodig is dat in de gehele Gemeenschap dezelfde waardedrempels worden toegepast en dus moet worden bepaald in welke categorie zij dienen te worden ondergebracht;

1 PB nr. C ... van ... 1995, blz. ...

2 PB nr. C ... van ... 1995, blz. ...

3 PB nr. C ... van ... 1995, blz. ...

4 PB nr. L 395 van 31.12.1992, blz. 1

Overwegende dat, zoals blijkt uit de ervaring, het door aquarellen, gouaches en pasteltekeningen gehaalde prijsniveau doorgaans nogal wat hoger ligt dan dat van tekeningen en veel lager dan dat van olieverf- en temperaschilderijen; dat het derhalve aangewezen is aquarellen, gouaches en pasteltekeningen onder te brengen in een nieuwe categorie met een waardedrempel van 30 000 ecu, ten einde te garanderen dat voor de werken van grote betekenis een uitvoervergunning nodig is maar de voor de afgifte van die vergunningen bevoegde instanties toch niet met onnodige administratieve werkzaamheden worden belast,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

De bijlage bij Verordening (EEG) nr. 3911/92 van de Raad wordt als volgt gewijzigd:

a) sub A:

i) wordt de omschrijving onder punt 3. vervangen door:

"Afbeeldingen en schilderijen die niet tot categorie 3A of 4 behoren en geheel met de hand zijn vervaardigd, ongeacht op welke ondergrond en van welke materialen"

ii) wordt het volgende nieuwe punt 3A ingevoegd:

"Aquarellen, gouaches en pasteltekeningen die geheel met de hand zijn vervaardigd, ongeacht op welke ondergrond"

iii) wordt de omschrijving onder punt 4. vervangen door:

"Mozaïeken, ongeacht van welke materialen, die geheel met de hand zijn vervaardigd en niet tot categorie 1 of 2 behoren, en tekeningen die geheel met de hand zijn vervaardigd, ongeacht op welke ondergrond en van welke materialen";

b) sub B:

wordt de volgende nieuwe categorie ingevoegd:

"30 000

- 3A (Aquarellen, gouaches en pasteltekeningen)"

Artikel 2

Deze Verordening treedt in werking op de derde dag volgende op die van haar bekendmaking in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen. Zij is van toepassing vanaf 1 september 1995.

Deze Verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke Lid-Staat.

Gedaan te Brussel,

Voor de Raad

De Voorzitter

Voorstel voor een
RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD
tot wijziging van de bijlage bij Richtlijn 93/7/EEG van de Raad van
15 maart 1993
betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze
buiten het grondgebied van een Lid-Staat zijn gebracht

95/0254 (COD)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, inzonderheid op artikel 100A,

Gezien het voorstel van de Commissie¹,

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité²,

Overeenkomstig de procedure van artikel 189B van het Verdrag,

Overwegende dat in overeenstemming met de verschillende kunsttradities binnen de Gemeenschap aquarellen, gouaches en pasteltekeningen op uiteenlopende wijze hetzij als schilderijen hetzij als tekeningen worden beschouwd; dat categorie 4 van de bijlage bij Richtlijn 93/7/EEG van de Raad betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een Lid-Staat zijn gebracht³ tekeningen die geheel met de hand zijn vervaardigd, ongeacht op welke ondergrond en van welke materialen, en categorie 3 afbeeldingen en schilderijen die geheel met de hand zijn vervaardigd, ongeacht op welke ondergrond en van welke materialen omvat; dat de op deze twee categorieën toepasselijke waardedrempels verschillend zijn; dat deze situatie binnen de eengemaakte markt zou kunnen leiden tot ernstige verschillen in de behandeling van aquarellen, gouaches en pasteltekeningen naargelang van de Lid-Staat waar zij zich bevinden; dat het voor de toepassing van de Richtlijn nodig is dat in de gehele Gemeenschap dezelfde waardedrempels worden toegepast en dus moet worden bepaald in welke categorie zij dienen te worden ondergebracht;

1 PB nr. C ... van ... 1995, blz. ...

2 PB nr. C ... van ... 1995, blz. ...

3 PB nr. L 74 van 27.3.1993, blz. 74.

Overwegende dat, zoals blijkt uit de ervaring, het door aquarellen, gouaches en pasteltekeningen gehaalde prijsniveau doorgaans nogal wat hoger ligt dan dat van tekeningen en veel lager dan dat van olieverf- en temperaschilderijen; dat het derhalve aangewezen is aquarellen, gouaches en pasteltekeningen onder te brengen in een nieuwe categorie met een waardedrempel van 30 000 ecu, ten einde te garanderen dat de werken van grote betekenis die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een Lid-Staat zijn gebracht, kunnen worden teruggegeven,

HEBBEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

De bijlage bij Richtlijn 93/7/EEG van de Raad wordt als volgt gewijzigd:

a) sub A.:

i) wordt de omschrijving onder punt 3. vervangen door:

"Afbeeldingen en schilderijen die niet tot categorie 3A of 4 behoren en geheel met de hand zijn vervaardigd, ongeacht op welke ondergrond en van welke materialen"

ii) wordt het volgende nieuwe punt 3A ingevoegd:

"Aquarellen, gouaches en pasteltekeningen die geheel met de hand zijn vervaardigd, ongeacht op welke ondergrond"

iii) wordt de omschrijving onder punt 4. vervangen door:

"Mozaïeken, ongeacht van welke materialen, die geheel met de hand zijn vervaardigd en niet tot categorie 1 of 2 behoren, en tekeningen die geheel met de hand zijn vervaardigd, ongeacht op welke ondergrond en van welke materialen";

b) sub B:

wordt de volgende nieuwe categorie ingevoegd:

"30 000

- 3A (Aquarellen, gouaches en pasteltekeningen)"

Artikel 2

De Lid-Staten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om binnen zes maanden na vaststelling ervan aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis.

Wanneer de Lid-Staten deze bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen naar onderhavige richtlijn verwezen of wordt hiernaar verwezen bij de officiële bekendmaking van die bepalingen. De regels voor deze verwijzing worden vastgelegd door de Lid-Staten.

Artikel 3

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Staten.

Gedaan te Brussel, op

Voor het Europees Parlement

De Voorzitter

Voor de Raad

De Voorzitter

ISSN 0254-1513

COM(95) 479 def.

DOCUMENTEN

NL

16

Catalogusnummer : CB-CO-95-520-NL-C

ISBN 92-77-94387-4

Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen

L-2985 Luxemburg